

Izvorni znanstveni članak
327(4:497.5)
061.1(4)EZ:327
061.1(4)EZ:341

Vanjska politika Europske unije i Republika Hrvatska

SINIŠA RODIN*

Sažetak

Autor raspravlja o međudržavnim odnosima unutar Europske unije i njihovom utjecaju na europsku vanjsku politiku. Sugerira se kako se države članice Europske unije, u izboru između pojedinačne ili kolektivne akcije ponašaju kao racionalni maksimalizatori koristi, odnosno djeluju na način analogan onome koji su opisali J. M. Buchanan i G. Tullock. Autor se također osvrće na proces eksternalizacije kako su ga opisali Schmitter, Haas i Rowe te njegovu ulogu u proširenju Europske unije. Također se razmatraju posljedice oba navedena koncepta glede odnosa Hrvatske i Europske unije.

Glavna je tema ovog rada politika Europske unije, donedavno Europske zajednice, prema Republici Hrvatskoj; politika koju smo posljednjih godina bili skloni kritizirati kao neučinkovitu i neadekvatnu. Ovdje se nameću dva pitanja na koja ću pokušati dati odgovor:

- Koje su ovlasti Europske unije u području vanjske politike, te raspolaže li ona uopće adekvatnim instrumentima za upravljanje regionalnim krizama (*crisis management*)?
- Valja li Europsku uniju promatrati kao jedinstvenog aktera međunarodnih odnosa, ili njezino djelovanje treba pripisati državama članicama;

Tako ću najprije, *ad 1*, razmotriti kojim instrumentima raspolaže Europska unija u području vanjske politike, da bih *ad 2* pokazao koliki je utjecaj država članica na njezino formiranje. Najzad, *ad 3*, navest ću glavnu liniju razvoja odnosa između Europske zajednice (unije) i post-jugoslavenskih država.

1. Instrumenti europske vanjske politike

Ne ulazeći u obrazlaganje pravne naravi Europske unije, o čemu je opširno pisano, valja istaknuti kako neki ugledni analitičari razlikuju

*Siniša Rodin, asistent na Katedri za ustavno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu.

politički i normativni aspekt njezinog nadnacionalnog karaktera.¹ Pri tome zaključuju kako je tadašnja Europska zajednica uspjela izgraditi razradeni pravni sustav koji djeluje efikasno, dok se na političkom planu nalazi na pola puta između međunarodnih odnosa i nadnacionalne zajednice. Ova Weilerova konstatacija doista se može pratiti i u području vanjskih odnosa Zajednice s trećim državama, gdje se njezina vanjska aktivnost može odrediti kao normativna i politička. Dok prva ima svoj temelj u odredbama Osnivačkih ugovora i kasnijim presudama Europskog suda, politička aktivnost se kanalizira kroz instituciju Europske političke suradnje.² Iz rečenoga proizlazi da akcija Europske zajednice (unije) na međunarodnom planu može biti pravne ili političke naravi, pri čemu se nameću određena ograničenja inherentna ovim metodama djelovanja.

Druga distinkcija koju valja učiniti u području vanjske politike Europske unije jest razlikovanje gospodarske vanjske politike i vanjske politike formulirane u okviru Europske političke suradnje (EPS).

Europska unija ima na temelju Osnivačkih ugovora mandat da formulira i izvršava vanjskotrgovinsku politiku. Tu je izvršen transfer ovlasti s država članica na uniju.

Europska politička suradnja započela je 1970. godine kao neugovorni, međudržavni model koordinacije. Njezin razvoj doveo je do toga da članice EPS-a mogu djelovati zajednički uvijek kada Osnivački ugovori ostavljaju dovoljno prostora.

1.1. Pravna osnova za vođenje Europskih vanjskih poslova

U skladu s koncepcijom vladavine prava (the rule of law) u Evropskoj uniji vrijedi temeljno pravilo da svaka akcija i mjera koju poduzme neka od njezinih institucija mora, u krajnjoj instanci, imati svoju pravnu osnovu u nekoj od odredaba Osnivačkih ugovora.

i. Ugovorne odredbe

Ugovor o Europskoj ekonomskoj zajednici na više mjesta daje ovlaštenja za vođenje vanjske politike Zajednice njezinim institucijama te državama članicama:

Čl. 110. obvezuje članice da pridonose skladnom razvoju svjetske trgovine, ukidanju restrikcija i snižavanju carina.

Čl. 113. daje ovlaštenje Komisiji da preporučuje Vijeću kad smatra da je potrebno zaključiti ugovor s trećim državama. Vijeće daje ovlaštenje Komisiji za vođenje pregovora.

¹Joseph H. H. Weiler, *The Community System: the Dual Character of Supranationalism*, *Yearbook of European Law*, 1 1981. 267.

²Vidi npr. S. Rodin, *Jedinstveni evropski akt i Evropska politička suradnja*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 4,1989., str. 455-565.

Čl. 131. dopušta državama članicama da se povezuju s prekomorskim državama i teritorijima s kojima imaju uspostavljene posebne odnose

Čl. 224. omogućuje individualnu akciju država članica pod kišobranom europske političke suradnje u slučajevima kada zajednička akcija unije nije moguća

Čl. 228. daje ovlaštenje Komisiji da vodi pregovore s trećim državama i međunarodnim tijelima u slučajevima kad Ugovor predviđa njihovo zaključivanje. Vijeće potpisuje takve ugovore nakon konzultacija s Parlamentom. Na temelju člana 228. bio je zaključen i Ugovor o suradnji EEZ i SFRJ.

Čl. 229. daje ovlaštenje Komisiji da održava odnose s Ujedinjenim narodima i drugim međunarodnim tijelima.

Čl. 230. daje ovlaštenje Komisiji da surađuje s Europskim Vijećem (Council of Europe).

Čl. 231. daje ovlaštenje Komisiji da uspostavi veze s OECD.

Čl. 234. poziva države članice koje imaju prava i obveze iz ugovora s trećim državama iz razdoblja prije stupanja na snagu Ugovora o EEZ da otklone nesuglasnosti s Ugovorom.

Čl. 237. određuje da svaka država članica može zatražiti članstvo u Zajednici. Zahtjev se upućuje Vijeću koje će o tome odlučiti nakon pozitivne odluke Parlamenta i mišljenja Komisije.

Čl. 238. određuje da Zajednica može zaključivati Ugovore o pridruživanju s trećim državama. Primjer EFTA.

ii. Praksa Europskog suda

Sudska praksa znatno je proširila ovlaštenja Zajednice u području vanjskih poslova, počevši od ključne presude u slučaju ERTA.³ Ne ulazeći u dublju analizu ove presude, recimo tek da je njome Europski sud uspostavio pravilo da se odredbe člana 235 Ugovora o EEZ, na temelju kojeg se Institucije zajednice mogu koristiti dodatnim, implicitnim ovlaštenjima, mogu primjenjivati i u području vanjskih poslova Zajednice. Prema toj interpretaciji, Zajednica će imati ovlaštenja za vođenje vanjskih poslova u svim slučajevima kad su joj dodijeljene unutrašnje nadležnosti. Ovakva nadležnost je isključiva, te države članice ne mogu regulirati materiju koja je u nadležnosti Zajednice. Ova se doktrina, prema uzoru na sličnu koja je uspostavljena u SAD, naziva pre-empcijom (pre-emption).

1.2. Europska politička suradnja

Europska politička suradnja postoji u neformalnom obliku od 1960. godine. S vremenom se sastanci ministara vanjskih poslova ustaljuju i postaju redovnom diplomatskom aktivnošću država članica Europske

³Case 22/70 ERTA, (1971) ECR 263.

zajednice. Bitno je navesti da EPS ne ulazi u okvir Europske zajednice, već djeluje samostalno. Ipak, mnogi autori primjećuju ambivalentni karakter ove institucije, s obzirom na njezin personalni sastav. Tako se često dešava da iste osobe najprije raspravljaju o jednom problemu u okviru EPS, da bi neposredno nakon toga nastavili raspravu kao ministarsko Vijeće.

U pravni okvir Zajednice EPS je uključena na temelju Jedinstvenog europskog akta 1987. godine. Od tada je u njezin rad uključena i Komisija Europske zajednice. Faktično, sastanci EPS-a održavaju se neposredno prije sastanka Vijeća Europske unije u sastavu ministara vanjskih poslova. Takav način rada implicira jednoglasnost u donošenju odluka i ta činjenica jasno određuje EPS kao međudržavnu instituciju.

2. Utjecaj država članica na vanjsku politiku EU

Jedan od modela na temelju kojega je moguće objasniti ponašanje država članica u okviru Zajednice, danas unije, pruža teorija kolektivne akcije. Razvili su je James M. Buchanan and Gordon Tullock⁴, polazeći od racionalnog ponašanja pojedinaca koji slično kao pri ekonomskoj razmjeni, u političkom životu razmjenjuju politička dobra. Pri tome je postulirano da će racionalni pojedinac u takvoj razmjeni radije izabrati "više" nego "manje." Političke odluke imaju svoju ekonomsku vrijednost, te zato dolazi do uspostave procesa "razmjene", odnosno kako se to naziva, *log rolling* i *side payments*. Teorija kolektivne akcije pokušava odgovoriti i na pitanje kada će pojedinci djelovati samostalno, a kad u zajednici s drugima, tj. kolektivno. Ukratko, kolektivna akcija vjerojatna je u slučajevima kad su troškovi donošenja odluka niži od vanjskih troškova individualne akcije:⁵

$$KA = TDO < VT$$

U Europskoj uniji ne postoji politički proces u klasičnom smislu riječi. Međutim, glavni akteri u procesu donošenja odluka — države članice, dovedene su u sličnu poziciju kao i Buchananovi racionalni pojedinci. Da bi ostvarile svoje ciljeve, države moraju pregovarati i pri tome činiti različite ustupke drugim državama članicama. Isto tako, može se pretpostaviti da će države članice izabrati zajedničku akciju u slučajevima kad im se čini da će na taj način minimalizirati troškove svoje akcije.

Drugi proces koji mi se čini relevantnim za objašnjenje dinamike odnosa unutar unije jest *eksternalizacija* kakvom su je opisali Schmitter, Haas i Rowe. Proces eksternalizacije odvija se u nekoliko stupnjeva:

⁴James M. Buchanan i Gordon Tullock, *The Calculus of Consent*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1974

⁵Vanjski troškovi su troškovi koje pojedinac mora podnijeti zbog otpora drugih njegovom djelovanju. Troškovi donošenja odluka jesu troškovi koji nastaju u tom procesu. Najveći su u slučaju konsenzualnog odlučivanja, a najmanji kod primjene većinskog odlučivanja.

KONSOLIDACIJA je faza u kojoj su unija i države članice zaokupljene unutrašnjim problemima

PROVEDBA je faza u kojoj se počinju izvršavati odredbe osnivačkih ugovora, te države nečlanice gube svoj tradicionalni udio na tržištu

VANJSKI ZAHTJEVI javljaju se kad treće države zahtijevaju bolje uvjete za trgovinu i druge ustupke

EKSTERNALIZACIJA nastupa kad se unutarnji interesi članica suprotstave interesima trećih država. U takvim uvjetima unutarnji interesi obično pobjeđuju. Pritisak trećih država se pojačava, osobito ako unija nije u stanju ili ne želi udovoljiti njihovim potrebama. Ukratko, proces liberalizacije trgovine među članicama ubrzo vodi prema pritisku da se uspostavi zajednička trgovinska politika prema trećim državama.

Primanje novih država u članstvo ili pridruženi status rezultat je vanjskih pritisaka. Ginsberg takvu akciju smatra vanjskopolitičkom djelatnošću. Međutim, osim vanjskih pritisaka bitno je uočiti i unutrašnji odnos snaga među državama članicama čija je pozicija u ovom području vrlo jaka s obzirom na to da o tome odlučuje Vijeće na temelju konsenzusa. Štoviše, o političkim pitanjima najvišeg ranga odlučuje Europsko Vijeće (European Council), tijelo koje formalno nije bilo dijelom Europske zajednice, a sastoji se od šefova država ili vlada dvanaestorice. U tom tijelu odluke se donose isključivo na temelju konsenzusa.

Jasno je da se proces političkog pogađanja (*log-rolling, side payments*) javlja i u području vanjske politike, a pri tome se kao predmet političke trgovine javljaju bilo ustupci na drugim područjima vanjske politike, bilo različiti ustupci u drugim područjima (npr. poljoprivreda, ribarstvo).

Institucionalni model Europske unije u području vanjske politike, još uvijek ne pozna mogućnost prinude država. Tako je moguć nastanak različitih blokada u donošenju odluka. Riječju, troškovi donošenja odluka u području vanjske politike izuzetno su visoki budući da je potrebno postići konsenzus. Evo nekoliko primjera individualnih istupanja iz zajedničkih okvira (Grčka).

Roy H. Ginsberg navodi slijedeća razilaženja Grčke i ostalih članica EPS-a:

— socijalistička vlada Andreasa Papandreoua povukla se 1982. iz zajedničke deklaracije kojom se osuđivalo uvođenje izvanrednog stanja u Poljskoj. U izjavi se pozivalo Poljsku da prekine izvanredno stanje i započne dijaog sa crkvom i Solidarnosti.

— Grčka nije 1983. podržala sporazum između Libanona i Izraela o povlačenju izraelskih trupa iz Libanona. Iste godine Grčka je blokirala jednoglasnu osudu SSSR-a glede rušenja južnokorejskog civilnog zrakoplova. Zbog neslaganja Grčke donesena je samo blaga izjava žaljenja, u kojoj se SSSR nije niti spominjao.

3. Europska unija i Jugoslavija 'post mortem'

Prekretnica u odnosima tadašnje Europske zajednice i sada već bivše avnojske Jugoslavije nastupila je, formalno gledajući, 15. siječnja 1992. godine kada je Predsjedništvo Europske političke suradnje izdalo priopćenje o priznavanju Hrvatske i Slovenije.⁶ Nekoliko dana kasnije, Europski je Parlament pozdravio odluku šefova država ili vlada dvanaestorice u posebnoj rezoluciji kojom je utvrdio da je Jugoslavija prestala postojati.⁷ Diferencirani pristup pojedinim jugoslavenskim republikama Zajednica je bila počela iskazivati još i ranije, da bi nekoliko mjeseci prije formalnog čina priznanja na temelju posebne odluke Vijeća⁸ otkazala Ugovor o suradnji s Jugoslavijom.⁹ S obzirom na to da je članom 60. Ugovora predviđeno da njegova primjena prestaje nakon isteka roka od šest mjeseci poslije notifikacije otkaza, Zajednica je donijela dodatne mjere kako bi se njegovo izvršenje bezodvlačno obustavilo.¹⁰ Istodobno je Jugoslavija izuzeta iz programa PHARE¹¹, te europskog preferencijalnog sustava.¹²

Kako se i moglo pretpostaviti, odnosi Zajednice s novonastalim državama na tlu bivše Jugoslavije počeli su se odvijati neovisno, što je dovelo do različitog stupnja suradnje. Dok su, s jedne strane, odnosi Zajednice sa Srbijom i Crnom Gorom obilježeni uvođenjem sve oštrijih ekonomskih sankcija, odnosi sa Slovenijom i Hrvatskom kretali su se u pravcu restitucije razine suradnje koja je bila uspostavljena na temelju Ugovora o suradnji s Jugoslavijom. U pogledu Makedonije, Zajednica je zauzela stav sličan onome kojega je imala prema Hrvatskoj, Sloveniji i

⁶Statement by the Presidency on the recognition of Yugoslav republics, *European Political Cooperation Press Release*, Bruxelles, 15. siječnja 1992., str. 9.

⁷Rezolucija Europskog parlamenta od 17. siječnja 1992., O. J. C39/130 od 17. veljače 1992. "... whereas the Federal Republic of Yugoslavia no longer exists in its old form... (the European Parliament) welcomes the Council's decision to recognize Croatia and Slovenia, on the basis of their legitimate self-determination and adequate guarantees concerning their respect for human rights, particularly minority rights..."

⁸Council Decision 91/62/EEC denouncing the Cooperation Agreement between the EEC and Yugoslavia, O. J. L325 od 27. studenog 1991

⁹Cooperation Agreement between the European Economic Community and the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, O. J. L41 od 14. veljače 1983. na str. 2

¹⁰Decision 91/586/ECSC/EEC, of the Council and the representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, suspending the application of the Agreements between the Community, its Member States and Yugoslavia, O. J. L315, od 15. studenog 1991.

¹¹Commission Decision to suspend the aid granted to Yugoslavia under the PHARE programme, *Bull. EC* 11—1991 točka 1.3.22.

¹²Council Regulation (EEC) No 3302/91 withdrawing Yugoslavia from the list of beneficiaries of the Community generalized preferences scheme for 1991, O. J. L315 od 15. studenog 1991.

Bosni i Hercegovini, da bi kasnije počela izbjegavati i samo spominjanje njezinog imena.¹³

Kako bi se popunila praznina nastala otkazom Ugovora iz 1980. godine, Zajednica je već u prosincu 1991. godine počela donositi tzv. pozitivne mjere radi se uspostavljanja suradnje sa "stranama koje na miran način pridonose napretku prema političkom rješenju." U veljači 1992. godine, Zajednica je proširila pozitivne mjere toliko da su pokrile gotovo sva područja suradnje predviđena Ugovorom iz 1980. godine.¹⁴

4. Pravo kao ideologija

Nakon svega nameće se pitanje o tome kakva je uopće uloga prava u vođenju europske vanjske politike i našim odnosima s Europskom unijom. U odsustvu ugovorne regulacije Hrvatska i unija žive u nekoj vrsti prirodnog stanja u kojem nam unija udjeljuje "milost" donošenjem takozvanih pozitivnih mjera. Te pozitivne mjere vezane su uz naše prihvaćanje europske *ideologije* izražene u ranije istaknutim načelima pluralističke demokracije, vladavine prava, poštivanja ljudskih i manjinskih prava, održavanju slobodnih demokratskih izbora, slobode izražavanja, te tržišne privrede. Prihvaćanje te ideologije ima ne samo supstancijalno, materijalno, već i prvorazredno proceduralno značenje. Ono što je crkveni obred u religiji, to je procedura u normativnoj ideologiji. Zato i nije dovoljno uvrštavanje temeljnih ideoloških postulata u naše ustavne temelje, već je neophodna i njihova pretvorba u obred — *due process of law*.

Kako je rekao Karl Schmitt u svom radu *Politička teologija*,¹⁵ "svi značajni koncepti suvremene teorije o državi su sekularizirani teološki koncepti." Tako se i prihvaćanje europske ideologije za Hrvatsku javlja kao nekadašnje prihvaćanje kršćanstva. Jer Europa i nije drugo do li sekularizirana hijerokracija "u kojoj je svemogući Bog zamijenjen svemogućim zakonodavcem" (Schmitt). Ili, riječima profesora Allotta,

¹³Tako se primjerice u izvješćima Makedonija često naziva "another republic." Npr., *Bull. EC* 4—1992 točka 1.5.4. nakon informacije o Bosni i Hercegovini slijedi: "The Community and its Member States also heard a report from the Presidency about its efforts to reach a solution on the issue of the recognition of another republic."

¹⁴*Bull. EC* 12—1991 točka 1.3.19. European Parliament Session Documents, Report by the Committee on External Economic Relations A3—0182/92

¹⁵Carl Schmitt, *Political Theology*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts i London, Velika Britanija 1988

*"Narodi Europe su strpljivo promatrali kako je jedna skupina za drugom paradržala pozornicom europske povijesti, nastojeći da upravlja našim životima: kraljevi i dvorani, biskupi i svećenici, generali i političari, birokrati i ubirači poreza, vlasnici tvornica i novčari. Takozvana Europska zajednica je samo posljednja u tom dugom nizu..."*¹⁶

5. Nekoliko praktičnih zaključaka

Na temelju dva modela koja smo iskoristili za pojašnjenje odnosa unutar Europske unije, posebice Buchanan-Tullockovog koncept kolektivne akcije, te Ginsbergovog pojma eksternalizacije mogu se izvesti određene implikacije u području europske vanjske politike.

Ukratko, veće i moćnije države članice u boljoj su mogućnosti da provedu svoju volju, te da stoga imaju i veći interes u ostanku u organizaciji. Analogno tome, u nemogućnosti da na duži rok ostvare svoje interese, manje države potražiti će rješenje u selektivnom izlazu, odnosno selektivnoj (ne)primjeni europskog prava. Kako bi se izbjegle frustracije manjih država, velike će nastojati udovoljiti njihovim najvažnijim interesima ako je to moguće.

Proširenje (primanje novih država u članstvo) te zaključivanje međunarodnih ugovora s trećim državama tipične su akcije Europske unije u području vanjskih poslova. Zbog unutrašnjeg odnosa snaga svako se proširenje unije novim državama očituje i kao borba velikih za potencijalne nove saveznike. Kako je za primanje u članstvo potreban konsenzus,¹⁷ jasno je da do povećanja broja članica unije može doći samo onda kad je sigurno da postojeća ravnoteža velikih država neće biti poremećena.

Za zaključivanje ugovora o pridruživanju vrijede nešto drukčija pravila, budući da se njima ne dira u institucionalni odnos snaga unutar unije. Međutim, ovdje odlučujuću ulogu igra ekonomski interes država članica, pri čemu za sklapanje ugovora o pridruživanju treba postići konsenzus u Vijeću, te dobiti pozitivno mišljenje Europskog parlamenta.

Iz svega rečenog proizlazi da su odnosi unutar Europske unije od izuzetne važnosti za Hrvatsku, a kako smo upravo pokazali, jedna od ključnih spoznaja je da Europska unija nije i još dugo vremena neće biti drugo do institucionalna arena za zadovoljavanje nacionalnih interesa država članica. Zbog toga nam je što prije odbaciti iluzije o europskoj monolitnosti koje smo možda imali u herojskom razdoblju naše europske

¹⁶Philip Allott, *The European Community is not the True European Community*, *Yale L. J.*, 100, 1991. 2485, 2499.

¹⁷Pored jednoglasne odluke Vijeća potrebna je i suglasnost Europskog parlamenta. Parlament odlučuje na temelju većine glasova svih članova. Ugovor o EEZ, članak 237

orijentacije¹⁸ i započeti vanjskopolitičku prilagodbu. Riječju, potrebno je optimalno iskoristiti manevarski prostor za vođenje nacionalne politike koji države članice imaju unutar unije te unutar tog slobodnog prostora tražiti i ostvarenje naših nacionalnih interesa. Pri tome pred Hrvatskom stoje dva važna i međusobno povezana zadatka: postići konsenzus država članica za potpisivanje Ugovora o pridruživanju i kasnije primanje u članstvo, te osigurati zadovoljenje naših nacionalnih interesa od strane velikih država članica, bez narušavanja njihove međusobne interesne ravnoteže.

Drugi važni zaključak upućuje nas da pokušamo maksimirati učinke naše vanjske politike tako da akciju usmjerimo prema onim subjektima koji su relevantni za ostvarenje naših ciljeva. Primjerice:

— Komisija je glavni inicijator europske vanjske politike. Pravni akti pripremaju se u Komisiji. Hrvatska mora raspolagati pravodobnim informacijama kako bi mogla utjecati na sadržaj tih dokumenata. Jedan od legitimnih načina utjecaja je i stvaranje hrvatskog lobija u Bruxellesu.

— Europski parlament ne predstavlja zakonodavnu vlast, ali ima odlučujuću ulogu upravo u onim predmetima koji su za nas od velikog interesa; davanju pristanka za potpisivanje ugovora o pridruživanju, te kasnijem primanju u članstvo. Osim toga Odbor Parlamenta za vanjsku politiku ima važnu ulogu u gotovo svim akcijama koje unija poduzima prema Hrvatskoj. Potrebno je što prije uspostaviti međuparlamentarnu suradnju s Europskim parlamentom. Pri tome ne treba kucati na otvorena vrata. Neke parlamentarne grupacije izuzetno su nam sklone. Stoga našu akciju treba usmjeriti na one političke skupine koje djeluju protiv hrvatskih interesa, odnosno utjecati na promjenu njihovog stava.

— Vijeće je glavno zakonodavno tijelo i pod potpunim je utjecajem država članica, baš kao i Europska politička suradnja. To nam govori da naše akcije treba usmjeravati i na državnu politiku, i to ne samo na politiku zemalja koje su izrazito na našoj strani već je potrebno djelovati i na promjenu stava nama nesklonih država.

I na kraju, moramo znati da će svi naši naponi ostati bez rezultata ako sami ne učinimo značajne pomake u transformaciji naše zemlje i njezinoj prilagodbi europskim standardima ponašanja. Tako ćemo dati najbolje argumente našim prijateljima, te razoružati one koji su nam manje sklone.

¹⁸Ideja pripadnosti europskom krugu bila je glavna pokretačka snaga u borbi hrvatske inteligencije protiv komunističke dogme u antepostkomunističkom razdoblju.

Siniša Rodin

*FOREIGN POLICY OF THE EUROPEAN UNION AND
THE REPUBLIC OF CROATIA*

Summary

Article discusses interstate relationships within the European Union and their impact to the European Foreign Policy. Author suggests that Member States of the European Union in making a choice between individual or collective action behave as rational benefit maximisers in a way analogous to one described by J. M. Buchanan and G. Tullock. Author also discusses the issue of externalisation as described by Schmitter, Haas and Rowe and its role in the proces of the widening of the European Union. Consequences of those processes for the Republic of Croatia are also discussed.